

UDENRIGSMINISTERIET

Notat til Folketingets Europaudvalg om afgivelse af indlæg i præjudiciel sag for EU-Domstolen C-225/22, AW

Enhed:

JTEU

Sagsbehandler:

Thomas Svenningsen

Dato:

18. juli 2022

Sagsnummer:

2022-23509

Indledning og baggrund

En polsk appelret (*Sąd Apelacyjny w Krakowie*) har ved kendelse af 21. marts 2022 forelagt EU-Domstolen fire præjudicielle spørgsmål om fortolkningen af navnlig artikel 2 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU) om **retsstatsprincippet**, artikel 19, stk. 1, 2. afsnit TEU om **domstolenes uafhængighed** og artikel 47 i Den Europæiske Unions charter (Chartret) om **adgang til effektive restmidler** og til en **upartisk domstol**.

Spørgsmålene er rejst i en sag, hvor den polske højesteret (*Sąd Najwyższy*) ved dom af 20. oktober 2021 efter en ekstraordinær appel ophævede en endelig dom afsagt af den forelæggende ret den 9. november 2006 og hjemviste den til fornyet behandling hos den forelæggende ret. AW, der er part i sagen, har som led i den fornyede behandling af sagen nedlagt påstand om, at dommen af 9. november 2006 er endelig, og at den polske højesteretsdom er ugyldig. AW har i den forbindelse henvist til praksis fra EU-Domstolen vedrørende retsstatsprincippet og domstolenes uafhængighed.

Den forelæggende ret har på denne baggrund forelagt fire præjudicielle spørgsmål.

Det *første* og det *andet* spørgsmål angår, hvorvidt EU-retten skal fortolkes således, at en national domstol skal se bort fra en afgørelse afsagt af en forfatningsdomstol, som udelukker prøvelse af, om et dømmende organ er uafhængigt, upartisk og oprettet ved lov i EU-rettens forstand, og at EU-retten er til hinder for national lovgivning, som fastsætter et disciplinært ansvar for dommere, som foretager en sådan prøvelse. Disse to spørgsmål lægger sig tæt op af en række afgørelser, som Domstolen har behandlet tidligere, jf. nærmere nedenfor.

Det *tredje* spørgsmål angår, hvorvidt EU-retten skal fortolkes således, at en almindelig domstol ikke er bundet af en dom afsagt af en ret i sidste instans, når sidstnævnte ikke er uafhængig, upartisk og oprettet ved lov som følge af dommerudnævnelsesproceduren, og når dommen er afsagt efter en ekstraordinær appel, som ophæver en endelig dom og hjemviser sagen til fornyet behandling.

Såfremt det tredje spørgsmål besvares bekræftende ønsker den forelæggende ret som det *første og sidste* at få oplyst, om en dom afsagt af et ikke-uafhængigt organ er en nullitet, eller om dommen er gyldig, men den almindelige domstol, der på ny behandler sagen, skal nægte anvendelsen af national lovgivning angående virkningerne af dommen i det omfang, det er nødvendigt med henblik på at sikre en effektiv retsbeskyttelse.

Kontekst

Den forelagte sag skal ses i lyset af en række sager forelagt af polske domstole og anlagt af Kommissionen vedrørende kerneværdierne om EU's retsstatsprincip og domstolernes uafhængighed, som fastsat i artikel 2 TEU, artikel 19, stk. 1, 2. afsnit, TEU og Chartrets artikel 47.¹

Kronologisk set henvises til Domstolens dom af 24. juni 2019 i sag **C-619/18**, Kommissionen mod Polen om den øverste domstols uafhængighed. Senere fulgte dom af 5. november 2019 i sag **C-192/18** om de almindelige domstoles uafhængighed og dom af 15. juli 2021 i sag **C-791/19** om den polske disciplinærordning for dommere. Hertil kommer den verserende sag **C-204/21**, hvor der er afsagt kendelse om midlertidige foranstaltninger, og hvor manglende overholdelse af kendelsen har resulteret i dagbøder på 1 mio. EUR til Polen. I sidstnævnte sag forventes Generaladvokatens udtalelse den 15. december 2022.

De grundlæggende principper og krav om uafhængighed for nationale dommere er derudover gentaget og uddybet i en række præjudicielle sager, herunder i dom af 19. november 2019 i de forenede sager **C-585/18**, **C-624/18** og **C-625/18**, **A.K.** m.fl. vedr. Domstolsrådet, der ikke anses for at være et organ uafhængigt af den lovgivende og udøvende magt. Dertil kommer sag **C-824/18**, **A.B.** m.fl. om udnævnelse af dommere ved den øverste domstol, sag **C-487/19**, **W. Ż.** om offentlige sager ved den øverste domstol og de forenede sager **C-748 – C-754/19**, **WB** m.fl. om forflyttelse af dommere. I samtlige disse domme udtaler EU-Domstolen sig kritisk om reformerne og karakteren af det polske domstolssystem.²

Regeringens interesse i den forelagte sag

Det er regeringens opfattelse, at regeringen i tråd med tidligere indlæg i retssager om retsstatsprincippet bør afgive indlæg i den forelagte sag.

Retsstatsprincippet er således fortsat en hjørnesten i EU-samarbejdet, som alle medlemslande har tilsluttet sig. Overholdelse af princippet er afgørende for EU's troværdighed og en nødvendig forudsætning for f.eks. samarbejdet i det indre marked og den europæiske arrestordre.

Deltagelsen skal derudover ses i lyset af, at EU-Domstolens domme vil kunne bidrage til at opretholde presset på den polske regering i relation til overholdelsen af EU's fundamentale retsstatsprincip både i det juridiske spor ved EU-Domstolen og i en bredere politisk kontekst. Ud over retssagerne er bl.a. den igangværende artikel 7 TEU-procedure mod Polen medvirkende til, at dette pres fastholdes.

¹ Jf. navnlig dom af 27. februar 2018 i sag C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, præmis 43-45, dom af 24. juni 2019 i sag C-619/18, Kommissionen mod Polen, præmis 71-77, dom af 19. november 2019 i de forenede sager C-585/18, C-624/18 og C-625/18, A.K. m.fl., præmis 120-126 samt dom af 15. juli 2021 i sag C-791/19, Kommissionen mod Polen, præmis 58-60.

² Der verserer tillige de forenede sager C-615/20 og C-671/20, YP m.fl., de forenede sager C-647/21 og C-648/21, D.K. m.fl., sag C-718/21, L.G., sag C-521/21, Rzecznik Praw Obywatelskich samt de forenede sager C-181/21 og C-269/21, hvor regeringen har afgivet indlæg.

Der bør i det danske indlæg i denne sag i lyset af EU-Domstolens domme³ – herunder på linje med argumenterne i regeringens tidligere indlæg i sager om retsstatsprincippet⁴ – lægges vægt på vigtigheden af overholdelse af traktatens bestemmelser, herunder de grundlæggende principper om domstolenes uafhængighed og retsstatsprincippet. Der bør således lægges vægt på, at artikel 19, stik. 1, 2. afsnit, TEU, der udmønter retsstatsprincippet i artikel 2 TEU, forpligter medlemsstaterne til at sikre domstolenes uafhængighed.

I forhold til de to første spørgsmål om, at polske domstole er afskåret muligheden for at prøve, om en domstol er uafhængig, upartisk og oprettet ved lov, bør det – ligesom i tidligere danske indlæg⁵ – anføres, at enhver ret er forpligtet til at efterprøve det spørgsmål.⁶

For så vidt angår det trede spørgsmål bør der i lyset af de danske regler om genoptagelse af civile og strafferetlige sager⁷ argumenteres for, at et sådan system med mulighed for genoptagelse af afsagte domme ikke *i sig selv* er i strid med EU-retten, men at principperne om uafhængighed og upartiskhed i så henseende er af stor betydning.

For så vidt angår det fjerde spørgsmål bør der argumenteres for, at en almindelig domstol i en sag som den foreliggende ikke skal være bundet af en dom afsagt af en ret i sidste instans, når sidstnævnte ikke er uafhængig, upartisk og oprettet ved lov som følge af dommerudnævnelsesproceduren.

³ Jf. dom af 24. juni i sag C-619/18, Kommissionen mod Polen, særlig præmis 42-43 og 71-77, dom af 5. november 2019 i sag C-192/18, Kommissionen mod Polen, præmis 98-112, A.K.-dommen, samt dom af 15. juli 2021 i sag C-791/19, Kommissionen mod Polen.

⁴ Jf. sag C-791/19, Kommissionen mod Polen, forenede sager C-615/20 og C-671/20, YP m.fl., sag C-521/21, Rzecznik Praw Obywatelskich, forende sager C-647/21 og C-648/21, D.K. m.fl., sag C-718/21, L.G. samt de forenede sager C-181/21 og C-269/21, G. m.fl.

⁵ Jf. sag C-204/21, Kommissionen mod Polen, sag C-521/21, Rzecznik Praw Obywatelskich, samt de forenede sager C-181/21 og C-269/21, G. m.fl.

⁶ Jf. dom af 26. marts 2020 i de forenede sager C-542/18 og C-543/18, RX-II, præmis 55 samt kendelse af 14. juli i sag C-204/21 R, præmis 163-164 og domskonklusionens punkt 1 d.

⁷ Jf. retsplejelovens kapitel 35 og 38 om henholdsvis genoptagelse og ekstraordinær genoptagelse og anke samt kapitel 86 om genoptagelse af straffesager.